ning for mælk og mejeriprodukter eller inden for rammerne af harmoniseringen af de nationale lovgivninger på området, og medlemsstaterne har derfor ret til at fastsætte de normer, som produkter, der er bestemt til menneskeligt forbrug, skal opfylde på deres respektive områder. De pågældende nationale bestemmelser er dog stadig omfattet af anvendelsesområdet for traktatens artikler 30 ff.

3. Forbudet mod foranstaltninger med tilsvarende virkning i traktatens artikel 30 omfatter enhver af medlemsstaternes bestemmelser for handelen, som direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt kan være en hindring for handelen inden for Fællesskabet.

   Nationale bestemmelser, som forbyder forhandling af varer, der lovligt fremstilles og forhandles i udførselslandet, fordi disse ikke opfylder de mikrobiologiske krav, der stilles i indførselsmedlemsstaten, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i den i traktatens artikel 30 forudsatte betydning.

4. Nationale bestemmelser,

   a) hvorefter der ikke må forekomme dyrkbare coliforme bakterier i et pasteuriseret mejeriprodukt, idet forekomsten af sådanne bakterier er et direkte tegn på, at der er en reel fare for menneskers sundhed,

   b) som har til formål at forhindre, at der i dette mejeriprodukt på forbrugstidspunktet findes et antal ikke patogene mikroorganismer, der kan fremkalde en fare for sundheden hos de mest modtagelige forbrugere, og som med dette formål for øje fastsætter et maksimumstal for disse mikroorganismer på produktets sidste salgsdato afhængigt af dettes forringelse i det tidsrum, der forløber, fra det sælges, til det forbruges,

   er i overensstemmelse med kravene i EØF-traktatens artikel 36.

I sag 97/85

angående en anmodning, som Nederlandenes Hoge Raad i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende straffesag mod

CMC MELKUNIE BV, nu Melkunie Holland BV, Woerden,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende traktatens artikler 30 og 36 med henblik på bestemmelserne i Melkbesluit (den nederlandske bekendtgørelse om konsummælkprodukter) af 25. oktober 1974, som udstedt med hjemmel i Warenwet (den nederlandske lov om varers kvalitet og betegnelse) af 28. december 1935 med senere ændringer,

har

DOMSTOLEN (femte afdeling)

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformanden Y. Galmot og dommerne O. Due, U. Everling og C. Kakouris,

generaladvokat: P. VerLoren van Themaat
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

Sagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb og de indlæg, der er indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for De europæiske Fællesskabers Domstol, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

A — De relevante nationale bestemmelser

Melkbesluit af 25. oktober 1974 er udstedt »af hensyn til folkesundheden eller redelig handelsskik« med hjemmel i artiklerne 14 og 16 i Warenwet af 28. december 1935, Staatsblad 1935, nr. 793, med senere ændringer. Bekendtgørelsen angår bl.a. produkter, der betegnes som »pasteuriserede« eller »steriliserede«, og den opstiller normer, som produkterne skal opfylde.

I henhold til bekendtgørelsens artikel 34, stk. 2, må betegnelsen »pasteuriseret« kun benyttes for produkter:

»a) der har undergået en kimdræbende varmebehandling eller en anden behandling med tilsvarende kimdræbende virkning;

b) der på tilberedningsstedet er blevet emballeret i en forsvarligt lukket beholder, som kun kan åbnes ved at opbryde lukningen«.

I bekendtgørelsens artikel 34, stk. 3, bestemmes det, at »pasteuriserede« produkter skal opfylde følgende normer:

»a) dyrkbare coliforme bakterier må ikke kunne påvises i 1 ml;

b) antallet af dyrkbare mikroorganismer må højst udgøre 50 000 pr. ml,

bortset fra piskefløde, hvori antallet højst må udgøre 200 000;

c) phosphatase må ikke forekomme, medmindre produktet i stedet for en kimdræbende varmebehandling har undergået en anden behandling med tilsvarende kimdræbende virkning«.

Pasteuriserede produkter skal være betegnet med ordet »pasteuriseret« på emballagen (Melkbesluit's artikel 34, stk. 6), og de skal af den, der sælger dem, opbevares og transporteres ved en temperatur på højst 10 °C (artikel 43, stk. 1).

Bestemmelserne om produkternes holdbarhed findes i Algemeen Aanduidingenbesluit (Warenwet) af 10. september 1981 (den almindelige bekendtgørelse om varers betegnelse, udstedt i medfør af Warenwet) (Staatsblad nr. 621). I henhold til bekendtgørelsens artikel 4, stk. 3, litra c), jfr. artikel 10, skal føde- og drikkevarer i færdigpakninger være forsynet med påskriften »mindst holdbar til«. Når denne mindsteholdbarhed afhænger af, at produktet opbevares på en bestemt måde, skal denne angives.

Overtrædelser af bestemmelserne betragtes som overtrædelser af særlovgivningen om økonomiske forhold og erhvervsforhold som reguleret i loven herom (lov af 22. juni 1950, Staatsblad nr. 258 (Wet op de economische delicten)).

B — Baggrunden for og behandlingen af sagen for den nationale domstol

Baggrunden for sagen er, at Melkunie fra Forbundsrepublikken Tyskland havde indført mælkeprodukter, der var bestemt til salg og konsum i Nederlandene. På emballagen var produkterne angivet som pasteuriseret vanille- (eller karamel-) fromage med flødeskum.

De nederlandske kontrolmyndigheder udtog i visse egne af landet prøver af de produkter, Melkunie havde i sin besiddelse med henblik på salg. I tiden mellem februar og juli 1980 blev der udtaget prøver af fem partier. Resultatet af prøverne var, at der på den sidste salgsdag, som anført på emballagen, eller umiddelbart før den sidste salgsdag kunne påvises dels dyrkbare mikroorganismer (9 millioner pr. ml i de to første partier, 18 millioner i det tredje, 90 millioner i det fjerde og 83 000 i det femte), dels dyrkbare coliforme bakterier i det tredje og fjerde parti.

På baggrund af resultatet af analyserne blev der rejst tiltale mod Melkunie ved underretten for i strid med Melkbesluit af 1974 (Staatsblad nr. 699) at have været i besiddelse af varer, der var utjenlige som menneskeføde.

Ved dom af 16. april 1981 blev Melkunie frifundet.

Anklagemyndigheden ankede til Gerechtshof, Amsterdam, som ved dom af 7. maj 1982 pålagde Melkunie fem bøder på hver 4 000 HFL for »som en juridisk person ved fem lejligheder at have overtrådt en bestemmelse, der er udstedt i medfør af varelovens artikel 16«.

Melkunie har indanket Gerechtshof's afgørelse for Hoge Raad, som har besluttet af forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»I. Må bestemmelserne i Melkbesluit (Warenwet) af 1974 (bekendtgørelse om konsummælkprodukter af 1974

som udstedt i medfør af vareloven), specielt de krav, der i bekendtgørelsens artikel 34, stk. 3, stilles til varer, der angives at være 'pasteuriserede', nemlig at

'a) dyrkbare coliforme bakterier ikke må kunne påvises i 1 ml,

b) antallet af dyrkbare mikroorganismer højst må udgøre 50 000 pr. ml, bortset fra piskefløde, hvori antallet højst må udgøre 200 000',

når de i sammenhæng med de forskrifter, der er nævnt i punkt 6 bringes i anvendelse på varer, der er indført fra en anden af De europæiske Fællesskabers medlemsstater, betragtes som foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner som omhandlet i EØF-traktatens artikel 30?

II. Såfremt spørgsmål I besvares bekræftende, er det forhold, at de dér nævnte krav stilles, og at de bringes i anvendelse på varer, der er indført fra en anden af De europæiske Fællesskabers medlemsstater, da ikke desto mindre berettiget i medfør af EØF-traktatens artikel 36 som følge af et af de hensyn, der nævnes i traktatbestemmelsen, specielt som følge af hensynet til 'menneskers sundhed'?«

I afgørelsens punkt 6 har Hoge Raad anført, at overtrædelsen af normerne i Melkbesluit af 1974 er en overtrædelse af særlovgivningen om økonomiske forhold og erhvervsforhold, jfr. loven herom af 22. juni 1950, men at de forbud, sagen drejer sig om, er nedlagt i medfør af det kontrolreglement, som i medfør af varelovens artikel 6 er udstedt for Veenendaal kommune.

Forelæggelsesdommen er registreret på Domstolens justitskontor den 27. maj 1983.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for De europæiske Fællesskabers Domstol er der indgivet skriftlige indlæg af Melkunie ved advokat R. A. A. Duk, Haag, af den nederlandske regering ved generalsekretær i udenrigsministeriet I. Verkade som befuldmægtiget, af den danske regering ved udenrigsministeriets juridiske rådgiver Laurids Mikaelsen som befuldmægtiget, og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent R. Caspar Fischer som befuldmægtiget.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen i henhold til statuttens artikel 21 og procesreglementets artikel 45 besluttet at søge sagen nærmere oplyst.

Ved skrivelse af 15. december 1983 har Domstolens justitssekretær anmodet Kommissionen om inden den 20. januar 1984 at fremlægge de tyske bestemmelser, som var gældende for de i sagen omhandlede produkter.

Kommissionen har fremlagt bestemmelserne den 19. januar 1984. I sine bemærkninger til de fremlagte dokumenter har Kommissionen anført, at den ikke med sikkerhed kan afgøre, hvilke af de tyske bestemmelser der fandt anvendelse på de produkter, sagen angår. Dette skyldes dels, at det ikke af sagens akter klart fremgår, hvorledes produkterne var sammensat, og under hvilke nærmere omstændigheder de blev udført

til Nederlandene, dels at visse beføjelser i henhold til forbundslovgivningen om levnedsmidler er delegeret til delstaternes regeringer.

Mens Hoge Raad kun har oplyst, at produkterne blev indført til Nederlandene fra en anden medlemsstat, har Melkunie gjort gældende, at de var i overensstemmelse med eksportlandets lovgivning, og at bestemmelserne i eksportlandet kunne sidestilles med de tilsvarende nederlandske bestemmelser. Efter Kommissionens opfattelse kan det brev af 9. februar 1981, som Melkunie har fremlagt i tilknytning til sit skriftlige indlæg, ikke på nogen måde siges at støtte Melkunie's opfattelse, men det indeholder på den anden side oplysninger, som kan lægges til grund for Domstolens besvarelse af det forelagte spørgsmål.

Kommissionen har anført, at der vanskeligt kan sondres mellem kvalitets- og sundhedskravene i den tyske lovgivning. Da de præjudicielle spørgsmål imidlertid — på baggrund af sagens akter og oplysningerne i forelæggelsesdommen — kun angår beskyttelse af den offentlige sundhed, har Kommissionen i sine bemærkninger hovedsagelig omtalt bestemmelserne om sundhedsbeskyttelsen i tysk lovgivning. Kommissionen har fremlagt de tyske bestemmelser i form af uddrag af Walter Zipfel's »Lebensmittelrecht«, del A.

I henhold til procesreglementets artikel 54 er datoen for åbningen af den mundtlige forhandling fastsat til udløbet af fristen for at efterkomme Domstolens anmodninger.

Ved kendelse af 14. december 1983 har Domstolen i medfør af procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, besluttet at henvise sagen til femte afdeling.

II — Sammendrag af de skriftlige indlæg for Domstolen

Melkunie har anført, at der i Melkbesluit af 1974 ikke sondres mellem indenlandsk producerede og indførte produkter. Bekendtgørelsen opstiller betingelserne for, at mælkeprodukter kan sælges i Nederlandene, og dens bestemmelser tager sigte på dels at varetage hensynet til god handelsskik, dels at beskytte folkesundheden.

Spørgsmål 1

Efter Melkunie's opfattelse følger det såvel af Kommissionens udtalelse i meddelelsen angående konsekvenserne af dommen af 20. februar 1979, den såkaldte Cassis de Dijon-dom (Rewe-Zentral, sag 120/78, Sml. s. 649 — EFT C 256 af 3. 10. 1980) som af Domstolens dom i sagen, jfr. også de senere domme af 26. juni 1980 (Gilli og Andres, sag 788/79, Sml. s. 2071) af 16. december 1980 (Fietje, sag 27/80, Sml. s. 3839), og af 19. februar 1981 (Kelderman, sag 130/80, Sml. s. 527), at selv hvis de nationale bestemmelser, den strafferetlige forfølgning støttes på, er rimelige og ikke på forhånd kan siges at falde ind under forbudet i traktatens artikel 30, kan der ikke ske domfældelse i sagen, hvis produktet opfylder de krav, der gælder i det land, det er eksporteret fra.

Selv hvis de krav, der stilles i eksportmedlemsstaten, ikke svarer til kravene i importmedlemsstaten, kan et generelt forbud mod at sælge produktet ikke hævdes at være berettiget, når en passende mærkning, som angiver, at produktet »afviger fra« de nationale bestemmelser, er tilstrækkelig til at nå det formål, importmedlemsstaten forfølger.

Melkunie har fremhævet, at Domstolen uden tøven tager stilling til, om en national foranstaltning er rimelig, men at den overlader det til de nationale domstole at afgøre, om foranstaltningen i givet fald ikke skal bringes i anvendelse, når produkterne opfylder tilsvarende krav i eksportmedlemsstatens lovgivning.

Melkunie har foreslået, at det første præjudicielle spørgsmål besvares som følger:

»Anvendelsen af de bestemmelser, spørgsmålet angår, på produkter, der er indført fra en anden medlemsstat, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion som omhandlet i EØF-traktatens artikel 30, hvis produkterne opfylder de krav, der gælder i den anden medlemsstat, og hvis kravene må anses for at svare til dem, der opstilles i bestemmelserne; hvis dette ikke er tilfældet, må det godtgøres, at de hensyn, bestemmelserne skal tilgodese, ikke i tilstrækkelig omfang kunne beskyttes ved hjælp af andre, mindre indgribende bestemmelser, f.eks. om en mærkning, hvoraf forskellene i forhold til produkter, der er i overensstemmelse med bestemmelserne, fremgår«.

Spørgsmål 2

Melkunie har for det første anført, at spørgsmålet om de nederlandske bestemmelser er forenelige med traktatens artikel 36 er irrelevant, da den strafferetlige forfølgning finder sted i medfør af et lokalt kontrolreglement, som udelukkende har til formål at beskytte forbrugerne.

For det andet har Gerechtshof, Amsterdam, ved alene at udtale, at formålet med mælkebekendtgørelsens artikel 34, stk. 3, er at beskytte folkesundheden, foretaget en ukorrekt eller i det mindste ufyldestgørende gennemgang af bestemmelserne, idet retten ikke har taget stilling til, om de med rimelighed kan siges at beskytte folkesundheden.

Efter at have redegjort for, hvorledes pasteurisering af mælk og mejeriprodukter har til formål at dræbe de kim, der findes i det ubehandlede produkt, har Melkunie fremhævet forskellen mellem de sygdomsfremkaldende mikroorganismer, hvis blotte tilstedeværelse gør indtagelse af produktet sundhedsfarligt, og de såkaldte »normale« bakterier, som kun gør produktet utjenligt som menneskeføde, hvis de — navnlig på grund af opbevaringstemperaturen — udvikler sig ud over bestemte værdier, som er fastsat i Melkbesluit's artikel 34, stk. 3, og som gælder på det tidspunkt, der er angivet som sidste salgsdag. For de »normale« bakteriers vedkommende må der således sondres mellem den gradvise og uundgåelige ændring af produktet, som ikke har sundhedsmæssig betydning, og den situation, at produktet fordærves.

I denne forbindelse har Melkunie anført, at en kontrol af produktets kimtal på den sidste salgsdag ikke giver holdepunkter hverken for sundhedsfare eller for, om pasteuriseringen har været effektiv.

I samme sammenhæng har Melkunie gjort gældende, at Gerechtshof sandsynligvis har lagt vægt på præmis 13 i dommen af 5. februar 1981 i Kaasfabriek Eyssen-sagen (sag 53/80, Sml. s. 409), men at der — bl.a. bortset fra hvad der gælder for de sundhedsmæssige virkninger af at indtage tilsætningsstoffer, som f.eks nisin — ikke er videnskabeligt grundlag for at fastslå »den maksimale mængde mikroorganismer, som én person dagligt kan indtage uden alvorlig risiko for helbredet«.

Melkunie har endvidere anført, at kimtallet ikke afhænger af en mere eller mindre effektivt gennemført pasteurisering — som i alle tilfælde medfører, at kimtallet fortsat er betydelig (medmindre produktet steriliseres) — men at tallet afhænger af opbevaringen. Efter Melkunie's opfattelse følger det heraf, dels at effektiviteten af den egentlige pasteurisering ikke giver nogen sundhedsmæssig garanti, dels at et kimtal, som på den sidste salgsdag er højere end den i bestemmelserne fastsatte norm, i det væsentlige skyldes, at den sidste salgsdag er fastsat til for sent et tidspunkt og uden hensyntagen til de vilkår (navnlig med hensyn til temperaturen), hvorunder produktet opbevares eller skal opbevares.

Melkunie har foreslået, at Hoge Raad's andet spørgsmål besvares således:

»Kravet om, at produkter som de her omhandlede, der indføres fra Forbundsrepublikken Tyskland, på den angivne sidste salgsdag opfylder normerne i Melkbesluit's artikel 34, stk. 3, er ikke berettiget af et af de hensyn, der nævnes i EØF-traktatens artikel 36, navnlig ikke af hensyn 'menneskers sundhed'.«

Den *nederlandske regering* har dels gennemgået hovedtrækkene i de gældende nederlandske bestemmelser, herunder baggrunden for, at de er indført, dels spørgsmålet om bestemmelserne er forenelige med fællesskabsretten.

1. De nationale bestemmelser

Efter at have gennemgået mælkebekendtgørelsens artikel 34, stk. 3, har den nederlandske regering anført, at de kommunale kontrolreglementer, som er udstedt i medfør af varelovens artikel 6, og som er ens i samtlige kommuner, har til formål at hindre, at produkter, der ved anvendelse på sædvanlig måde er sundhedsfarlige, af ringe kvalitet eller ikke opfylder de ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser, bringes i handelen, dvs. at salget af produkterne forbydes.

I denne sammenhæng har den nederlandske regering for det første anført, at i tilfælde, hvor de normer, der er opstillet i bestemmelserne, overskrides, forbydes salget af produkterne ikke straks, men at myndighederne i første omgang, dvs. når produktet ikke inde-

holder sygdomskim, og der ikke kan konstateres smagsafvigelser, giver en advarsel eller optager en rapport, der fungerer som et påbud om at forbedre produktions- eller opbevaringsforholdene. I den konkrete sag er der ikke nedlagt forbud mod, at produkterne sælges; der er kun givet en advarsel og optaget rapport.

For det andet betragtes en overskridelse af normerne i Melkbesluit's artikel 34, stk. 3, ikke som en absolut hindring for at sælge eller indtage produktet. Overskridelsen betragtes derimod som en potentiel sundhedsrisiko, idet den tyder på mangelfuld eller i hvert fald ikke optimal hygiejne under fremstillingen og den videre opbevaring. Bestemmelserne i artikel 34, stk. 3, har i denne sammenhæng til formål at hindre, at forbrugerne får tilbudt produkter, der kan være sundhedsfarlige eller ikke er af en kvalitet, som med rette kan forventes af en fødevare (farve, lugt, smag).

Det er i denne henseende afgørende, at der i produktet har forekommet eller inden for kort tid kan forekomme sygdomsfremkaldende bakterier, hvilket tilstedeværelsen af coliforme bakterier er et tegn på. Jo højere kimtallet i produktet er, jo større er risikoen for, at det fordærves som følge af de stoffer, mikroorganismerne udskiller.

Efter den nederlandske regerings opfattelse er det maksimale kimtal, der i mælkebekendtgørelsen er fastsat som udtryk for produkternes generelle, bakteriologiske tilstand, ikke alene en objektiv, men også en rimelig målestok. Kimtalsværdierne i Melkbesluit's artikel 34, stk. 3, er fastsat på grundlag af to kriterier:

— dels antallet af mikroorganismer, som med rimelighed kan forventes i et sagkyndigt fremstillet, transporteret og opbevaret produkt, og en grænseværdi, hvis overskridelse indebærer risiko for, at produktet kan indeholde sygdomskim,

— dels en rimelig frist (to dage efter sidste salgsdag) for selve forbruget af et produkt, hvis smagsegenskaber ikke er forringet. Da mikroorganismerne ved opbevaring i køleskab formerer sig med en hastighed, som er kendt, er kimtallet på den sidste salgsdag fastsat til 50 000, idet det ved denne værdi stadig kan antages, at produktet i de følgende to dage befinder sig i rimelig stand.

Forpligtelsen til at anføre den sidste salgsdag er således grundlaget for at afgøre, om pasteuriseringen har været effektiv, og om transporten og opbevaringen har bevirket, at produktets kvalitet er blevet uacceptabel.

Efter den nederlandske regerings opfattelse ville en kontrol, der udelukkende var baseret på produktets smag, være utilstrækkelig. Dels kunne kontrollen

give tilfredsstillende resultater, selv om produktet indeholdt sygdomskim, hvis tilstedeværelse sløredes af smags-, farve- og duftstoffer, dels kunne kontrollen kun give grundlag for at bedømme produktets tilstand på kontroltidspunktet og ikke dets kvalitet på et senere tidspunkt.

2. Spørgsmålet om de nederlandske bestemmelser er forenelige med traktatens artikler 30 ff.

De to spørgsmål, Hoge Raad har stillet, kan efter den nederlandske regerings opfattelse sammenfattes til, om de pågældende nederlandske bestemmelser, der uden forskel finder anvendelse på indenlandske og indførte produkter, er forenelige med traktatens artikler 30 og 36.

Under henvisning til Domstolens dom af 11. juli 1974 i Dassonville-sagen (sag 8/74, jfr. ovenfor), har den nederlandske regering anført, at bestemmelserne ganske vist kan hindre indførslerne, men at sådanne hindringer må accepteres, dels i henhold til traktatens artikel 36, når de er berettigede af hensyn til bl.a. beskyttelsen af den offentlige sundhed, dels i henhold til den »rule of reason«, der opstilles i Domstolens afgørelser om fortolkningen af traktatens artikel 30, når hindringerne er begrundet i almene hensyn, herunder f.eks. hensynet til forbrugerbeskyttelsen.

Den nederlandske regering har anført, at den i sit skriftlige indlæg hovedsagelig har behandlet beskyttelsen af den offentlige sundhed som begrundelse for de nederlandske bestemmelser, men at den ikke udtrykkeligt ønsker at pege på én af de muligheder for, at bestemmelserne kan være berettigede, som følger af traktatens artikler 30 og 36. Regeringen har forbeholdt sig at omtale dette punkt nærmere under den mundtlige forhandling, idet den under alle omstændigheder vil fastholde, at de nærmere bestemmelser i Melkbesluit, som er nødvendige og berettigede, er forenelige med traktaten, da de skal sikre forbrugerne forsvarlige produkter, der ikke er sundhedsfarlige.

Den danske regering har anført, at nationale bestemmelser om bakteriologiske grænseværdier for fødevarer kan begrundes af flere hensyn.

For det første må der — så længe der ikke er foretaget en harmonisering på fællesskabsplan — overlades medlemsstaterne en bred skønsmargen og ret til, under bødestraf eller afvisning af varen fra forhandling, at fastsætte normer for levnedsmidler. Dette må gælde så meget mere, når forskningen som i det konkrete forhold ikke med tilstrækkelig præcision har kunnet fastslå de bakteriologiske grænseværdier for, hvornår produkterne er sundhedsfarlige, eller almindeligt anerkende hygiejniske krav til fremstilling og forhandling af levnedsmidler.

For det andet kan de pågældende nederlandske bestemmelser på baggrund af traktatens artikler 30 og 36 samt Domstolens praksis begrundes af en kombination af hensyn.

Undtagelsen i traktatens artikel 36 af hensyn til menneskers liv og sundhed finder ikke alene anvendelse på bestem-

melser, som skal hindre, at der opstår en konkret og direkte sundhedsrisiko, men også på en forebyggelseslovgivning, der gør det muligt at forbyde salg af produkter, som indebærer en sundhedsmæssig risiko. I Domstolens dom af 19. februar 1981 i Kelderman-sagen (sag 130/80) blev det da også tilkendegivet, at de beskyttelsesværdige hensyn kunne omfatte mere end direkte livstruende eller sundhedsskadelige forhold.

Hvad dernæst angår artikel 30, har den danske regering anført, at foranstaltninger, som har til formål at beskytte almene hensyn, (bl.a.) den offentlige sundhed, god markedsføringsskik og hensynet til forbrugerne, ikke er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion, såfremt foranstaltningen er begrundet og nødvendig.

I denne sammenhæng har den danske regering for det første anført, at det af hensyn til forbrugerne er velbegrundet, at medlemsstaterne ved lovgivning kan sikre, at levnedsmidler, som ikke fortjener denne betegnelse, ikke kan sælges. Forskrifter af denne art skal gælde for såvel nationalt producerede som for importerede produkter for at undgå en forringelse af den hygiejniske standard, som måtte være resultatet af årelange bestræbelser mellem myndighederne og producenterne.

For det andet vil en ren mærkningsordning, når man tager de hensyn, de konkrete bestemmelser forfølger, i betragtning, hverken være tilstrækkelig eller tilfredsstillende. Dels vil et mærkningskrav kunne være mere byrdefuldt for den erhvervsdrivende end efterlevelse af de gældende bestemmelser, idet det må antages at gøre varen vanskeligere at afsætte, dels må et sådant krav antages at indeholde en risiko for skjult diskrimination af udenlandske produkter.

Den danske regering har foreslået, at Hoge Raad's spørgsmål besvares som følger:

»Det er foreneligt med bestemmelserne i EØF-traktatens artikel 30 om kvantitative indførselsrestriktioner, at en medlemsstat med henblik på at beskytte menneskers sundhed, den gode markedsføringsskik og forbrugernes interesser, har fastsat bakteriologiske grænseværdier for mælkeprodukter, hvor der endnu ikke gælder fællesskabsregler«.

Kommissionen har anført, at det for at afgøre, om de nationale bestemmelser, sagen angår, er forenelige med traktatens artikler 30 og 36, må afklares, om bestemmelserne udelukkende tager sigte på at tilgodese hensynet til god handelsskik, eller om de samtidig eller udelukkende er begrundet i hensynet til at beskytte den offentlige sundhed.

Efter Kommissionens opfattelse synes den omstændighed, at Hoge Raad kun omtaler Warenwet's artikel 16 som hjemmelen for Melkbesluit, at tyde på, at retten — ligesom Gerechtshof, Amsterdam, og anklagemyndigheden — anser bestemmelsens formål for udelukkende at være at beskytte den offentlige sundhed.

Spørgsmål 1

Under henvisning til Domstolens faste praksis har Kommissionen anført, at Melkbesluit's bestemmelser som helhed uundgåeligt er handelshindrende, når det tages i betragtning, at der ikke er foretaget en harmonisering mellem EF-landene, og hvilke forskelle der findes mellem medlemsstaternes lovgivninger om kravene til forhandling af levnedsmidler. Handelshindringerne forårsages efter Kommissionens opfattelse ikke i så høj grad af selve kravet om, at produkterne pasteuriseres — som man formentlig kan finde i alle lovgivningerne — men derimod af de mikrobiologiske og andre normer, pasteuriserede produkter skal opfylde fra fremstillingen til forbrugstidspunktet.

Kommissionen har foreslået, at spørgsmål 1 besvares som følger:

»Den omstændighed, at en medlemsstat bringer nationale bestemmelser om, at bestemte mælkeprodukter kun må bringes i handelen, hvis de er pasteuriserede og opfylder nærmere bestemte mikrobiologiske normer, i anvendelse på varer, der lovligt er fremstillet og bragt i handelen i en anden medlemsstat, udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion som omhandlet i EØF-traktatens artikel 30«.

Spørgsmål 2

Kommissionen har for det første anført, at mikrobiologiske forhold i forbindelse med fremstilling og forhandling af mælk og mælkeprodukter hverken er reguleret i fællesskabsbestemmelserne om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter eller i bestemmelser om harmonisering af de nationale lovgivninger om samme emne. Medlemsstaterne har derfor hver for deres område ret til at udstede bestemmelser herom.

Kommissionen har for det andet anført, at den medlemsstat, hvortil importen finder sted, for at kunne påberåbe sig traktatens artikel 36, ikke kan indskrænke sig til at hævde eller godtgøre, at dens lovgivning er nødvendig for at beskytte et alment hensyn, der anerkendes i bestemmelsen; den skal derimod påvise, at eksportmedlemsstatens lovgivning ikke — eller ikke i tilstrækkelig omfang — sikrer, at det relevante hensyn, her den offentlige sundhed, tilgodeses, og dermed tillige, at beskyttelsen af hensynet kræver, at den anvender sin egen lovgivning også på importerede produkter. Det synspunkt, den nederlandske regering har fremført, er ikke fyldestgørende begrundet, og der er under alle omstændigheder ikke i tilstrækkelig omfang gjort rede for det.

I denne sammenhæng har Kommissionen henvist til, at Gerechtshof, Amsterdam, i den dom, der er anket til Hoge Raad, har udtalt, at »det ikke kan føre til et andet resultat, at der (eventuelt) stilles lempeligere krav i andre EF-lande ... idet forbrugernes adfærd — navnlig med hensyn til den mængde, de indtager af en vare — har betydning for, hvilke krav der må stilles til kimtallene, og adfærden kan variere fra land til land«.

Efter Kommissionens opfattelse er dette synspunkt ganske vist med rette lagt til grund af Domstolen i forbindelse med tilsætning af bestemte stoffer til levnedsmidler, f.eks. konserveringsmidler og vitaminer (dom af 5. 2. 1981 i sag 53/80, jfr. ovenfor, og dom af 14. 7. 1983 i sag 174/82 (Sandoz, Sml. s. 2445), men i den foreliggende sag vil det ikke kunne lægges til grund, når det som i Gerechts-

hof's dom antages, at kimtallet kun er et kriterium for, om pasteuriseringen har været effektiv, og så meget mindre, når grænseværdien på 50 000 dyrkbare mikroorganismer pr. ml ligger langt under den kritiske grænseværdi for sundhedsfare, der derimod er 1 til 2 millioner, hvilket Kommissionen nærmere vil gøre rede for.

De to mikrobiologiske værdier har ikke den samme betydning for sundheden, og de er ikke nødvendigvis udtryk for, at pasteuriseringen har været effektiv.

Med hensyn til det første af de krav, der stilles i Melkbesluit, har Kommissionen fremhævet, at et indhold af dyrkbare coliforme bakterier i et pasteuriseret produkt er et tegn på, at der findes sygdomsfremkaldende mikroorganismer i produktet, dvs. en direkte indikation af sundhedsfaren, men at denne kan være en følge af utilstrækkelig pasteurisering eller af en infektion, der er sket efter pasteuriseringen.

Selv om det første af kravene således efter Kommissionens opfattelse synes at være berettiget i henhold til traktatens artikel 36, skal der tillige tages stilling til, om Nederlandene har ret til at bringe dette forholdsvis strenge krav i anvendelse på produkter fra en medlemsstat, der anvender noget lempeligere krav, f.eks. at der ikke kan påvises coliforme bakterier i 0,1 ml af produktet. Ifølge Kommissionen skal de nederlandske myndigheder enten godtgøre, at det er nødvendigt at anvende normerne af hensyn til den offentlige sundhed, hvilket er et faktisk spørgsmål, som den nationale ret skal tage stilling til, eller også skal de — hvis de ikke kan godtgøre det — tillade import af de produkter, sagen angår.

Med hensyn til det andet krav, der stilles i Melkbesluit, har Kommissionen anført, at grænseværdien på 50 000 dyrkbare mikroorganismer pr. ml er for lav til, at der foreligger en reel sundhedsfare. Der er betydelige forskelle i de nationale lovgivninger (i Frankrig 30 000 pr. ml umiddelbart efter pasteuriseringen, i Forbundsrepublikken Tyskland 100 000 pr. ml, når produktet forlader mejeriet for indført pasteuriseret mælk, hvorimod der ikke gælder normer for andre mælkeprodukter); men efter Kommissionens opfattelse skal koncentrationen af dyrkbare mikroorganismer være på én til to millioner pr. ml, før der foreligger en reel sundhedsfare, idet kimene først ved denne koncentration udskiller sundhedsfarlige mængder af giftige stoffer.

Som et kriterium for en effektiv pasteurisering kan det andet krav kun siges at give grundlag for en formodning, idet pasteuriseringen i det væsentlige tager sigte på at nedbringe antallet af sygdomskim, dvs. hovedsagelig coliforme bakterier, til et niveau, hvor de ikke længere frembyder en væsentlig sundhedsfare. Når der ikke findes coliforme bakterier i et pasteuriseret produkt, synes for stort et indhold af mikroorganismer således at være en konsekvens af, at kimtallet før pasteuriseringen allerede har været meget højt.

Kommissionen har endelig anført, at de nederlandske myndigheder i den konkrete sag konstaterede overtrædelserne 14 dage før den sidste salgsdag ved

ganske enkelt at anvende de to kriterier og uden samtidig at foretage en analyse af produktet, som kunne afsløre den mikrobiologiske tilstand og den fare, den udgjorde for sundheden.

Efter Kommissionens opfattelse viser anvendelsen af denne fremgangsmåde, om ikke at den sidste salgsdag er ukorrekt, så dog at det ikke er taget i betragtning, at et pasteuriseret mælkeprodukts mikrobiologiske egenskaber ved korrekt opbevaring og transport uundgåeligt forringes, som tiden går, og meget hurtigere end steriliserede produkter, hvori kimene er dræbt som følge af en varmebehandling ved 100° C. Dette er årsagen til, at det i visse lovgivninger bestemmes, at pasteuriserede produkter skal opfylde de gældende mikrobiologiske normer umiddelbart efter pasteuriseringen.

En sådan foranstaltning, der fuldt ud bringes i anvendelse på indførte produkter, kan efter Kommissionens opfattelse ikke under henvisning til traktatens artikel 36 bringes uden for rækkevidden af bestemmelserne i traktatens artikel 30. Kommissionen har derfor foreslået, at det andet præjudicielle spørgsmål besvares som følger:

»Det kan af hensyn til beskyttelsen af den offentlige sundhed, jfr. EØF-traktatens artikel 36, anses for at være berettiget, at en medlemsstat anvender de i spørgsmål 1 nævnte nationale bestemmelser på varer, der lovligt er fremstillet og bragt i handelen i en anden medlemsstat, hvis det godtgøres:

— at anvendelsen af bestemmelserne er nødvendig for at tilgodese det nævnte almene hensyn, også fordi den lovgivning, der i eksportmedlemsstaten gælder for produkterne, ikke frembyder tilstrækkelige garantier for beskyttelsen af den offentlige sundhed i importmedlemsstaten, og

— at det ikke har været muligt i tilstrækkeligt omfang at yde denne beskyttelse ved hjælp af andre foranstaltninger, der i mindre omfang hindrer indførsel af produkterne, specielt i form af et passende samarbejde mellem myndighederne i de to medlemsstater.

Bedømmelsen af, om og i hvilket omfang det godtgøres, at de mikrobiologiske normer, der som nævnt i spørgsmål 1 gælder for forhandling af pasteuriserede mælkeprodukter, er berettigede af hensyn til beskyttelsen af den offentlige sundhed, må i denne sag, ligesom bedømmelsen af, om anvendelsen af normerne på indførte varer sker i overensstemmelse med de nævnte principper, foretages af den nationale domstol«.

III — Mundtlig forhandling

Melkunie Holland ved advokat R. A. A. Duk, Haag, den nederlandske regering ved D. J. Keur som befuldmægtiget og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved R. C. Fischer som befuldmægtiget har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 29. februar 1984.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. april 1984.

Præmisser

1 Ved dom af 10. maj 1983, indgået til Domstolen den 27. maj 1983, har Nederlandenes Hoge Raad i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens bestemmelser om frie varebevægelser inden for Fællesskabet.

2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en straffesag mod en nederlandsk importør, som er tiltalt for at have lagerført mejeriprodukter, som er uegnede til menneskeføde, i strid med bestemmelserne i Melkbesluit af 25. oktober 1974 (den nederlandske bekendtgørelse om konsummælkprodukter), som er udstedt i henhold til artiklerne 14 og 16 i Warenwet af 28. december 1935, som indeholder bestemmelser om varers betegnelse og kvalitet (Stb. 1935, s. 793) med senere ændringer, og som fastsætter de betingelser, som pasteuriserede eller steriliserede mejeriprodukter skal opfylde for at kunne forhandles på det nederlandske marked.

3 I henhold til artikel 34, stk. 3, i Melkbesluit skal pasteuriserede mejeriprodukter blandt andet på sidste salgsdag opfylde følgende betingelser:

»a) dyrkbare coliforme bakterier må ikke kunne påvises i 1 ml;

b) antallet af dyrkbare mikroorganismer må højst udgøre 50 000 pr. ml, bortset fra piskefløde, hvori antallet højst må udgøre 200 000.«

4 Ved en undersøgelse, som den nederlandske kontroltjeneste foretog af fem varepartier, som var blevet indført fra Forbundsrepublikken Tyskland for at sælges i Nederlandene, viste det sig, at produkterne på den på emballagen anførte sidste salgsdag eller umiddelbart før dels indeholdt dyrkbare mikroorganismer, nemlig 9 millioner pr. ml. for de to første partier, 18 millioner

for det tredje, 90 millioner for det fjerde og 82 000 for det femte, dels dyrkbare coliforme bakterier i det tredje og fjerde parti.

5 Melkunie blev frifundet i de mod selskabet indledte straffesager ved politirettens dom af 16. april 1981, men blev ved dom afsagt den 7. maj 1982 af Gerechtshof, Amsterdam, idømt fem bøder på hver 4 000 HFL »for som en juridisk person ved fem lejligheder at have overtrådt en bestemmelse, der er udstedt i medfør af Warenwet's artikel 16«.

6 Melkunie har indanket denne afgørelse for Hoge Raad, som har udsat sagen og stillet følgende præjudicielle spørgsmål:

»I. Må bestemmelserne i Melkbesluit (Warenwet) af 1974 (bekendtgørelse om konsummælkprodukter af 1974 som udstedt i medfør af vareloven), specielt de krav, der i bekendtgørelsens artikel 34, stk. 3, stilles til varer, der angives at være 'pasteuriserede', nemlig at

'a) dyrkbare coliforme bakterier ikke må kunne påvises i 1 ml,

b) antallet af dyrkbare mikroorganismer højst må udgøre 50 000 pr. ml, bortset fra piskefløde, hvori antallet højst må udgøre 200 000,'

når de i sammenhæng med de forskrifter, der er nævnt i punkt 6 bringes i anvendelse på varer, der er indført fra en anden af De europæiske Fællesskabers medlemsstater, betragtes som foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative indførselsrestriktioner som omhandlet i EØF-traktatens artikel 30?

II. Såfremt spørgsmål I besvares bekræftende, er det forhold, at de dér nævnte krav stilles, og at de bringes i anvendelse på varer, der er indført fra en anden af De europæiske Fællesskabers medlemsstaters, da ikke desto mindre berettiget i medfør af EØF-traktatens artikel 36 som følge af et af de hensyn, der nævnes i traktatbestemmelsen, specielt som følge af hensynet til 'menneskers sundhed'?«

7 Selv om det ikke tilkommer Domstolen inden for rammerne af traktatens artikel 177 at udtale sig om nationale bestemmelsers forenelighed med trak-

taten, har den dog kompetence til at forsyne den nationale domstol med alle de fortolkningselementer fra fællesskabsretten, som kan sætte denne i stand til at træffe afgørelse om dette spørgsmål.

8 På denne baggrund må Hoge Raad's spørgsmål til Domstolen forstås således, at de går ud på

— om nationale bestemmelser, som forbyder forhandling af pasteuriserede produkter, der lovligt fremstilles og forhandles i udførselsmedlemsstaten, fordi disse ikke opfylder de mikrobiologiske krav, som indførselsmedlemsstaten stiller, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i den i artikel 30 forudsatte betydning;

— såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, på hvilke betingelser EØF-traktatens artikel 36 da tillader en sådan indførselsrestriktion af hensyn til beskyttelse af menneskers sundhed og liv.

Det første spørgsmål

9 Det bemærkes, at de mikrobiologiske krav til produktion og forhandling af mælk og mejeriprodukter ikke er blevet reguleret af fællesskabslovgiver, hverken inden for rammerne af den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter eller inden for rammerne af harmoniseringen af de nationale lovgivninger på området.

10 Selv om medlemsstaterne derfor har ret til at fastsætte de normer, som produkter, der er bestemt til menneskeligt forbrug, skal opfylde på deres respektive områder, er disse nationale bestemmelser dog stadig omfattet af anvendelsesområdet for traktatens artikler 30 ff. Ifølge fast retspraksis omfatter forbudet mod foranstaltninger med tilsvarende virkning i artikel 30 enhver af medlemsstaternes bestemmelser for handelen, som direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt kan være en hindring for handelen inden for Fællesskabet.

11 Det første spørgsmål må følgelig besvares således, at nationale bestemmelser, som forbyder forhandling af varer, der lovligt fremstilles og forhandles i

udførselslandet, fordi disse ikke opfylder de mikrobiologiske krav, der stilles i indførselsmedlemsstaten, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i den i EØF-traktatens artikel 30 forudsatte betydning.

Det andet spørgsmål

12 Ifølge fast retspraksis følger det af artikel 36, at nationale bestemmelser, som har eller kan have en begrænsende virkning på samhandelen, kun er forenelige med traktaten i det omfang, de er nødvendige for en effektiv beskyttelse af menneskers sundhed og liv. Således kan undtagelsen i artikel 36 ikke finde anvendelse, når menneskers sundhed og liv kan beskyttes lige så effektivt ved foranstaltninger, der er mindre indgribende over for samhandelen inden for Fællesskabet.

13 Melkunie har herved for det første gjort gældende, at det pågældende produkt opfylder betingelserne i udførselsmedlemsstatens lovgivning, og at denne giver lige så gode garantier som indførselsmedlemsstatens. Under disse omstændigheder må det nødvendige samarbejde mellem medlemsstater medføre, at indførselsstaten blot kræver, at indførte produkter skal opfylde normerne i udførselsstaten. Firmaet har for det andet anført, at artikel 36 ikke kan berettige en ordning som den nederlandske, da denne går ud over, hvad hensynet til beskyttelse af den offentlige sundhed strengt taget kræver.

14 Med hensyn til Melkunie's første argument bemærkes, at selv om det er rigtigt, som Domstolen gentagne gange har fastslået, blandt andet i dommen af 8. februar 1982 (Kommissionen mod Det forenede Kongerige, sag 124/81, Sml. s. 203), at det er muligt gennem samarbejde mellem medlemsstaternes myndigheder at lempe og forenkle grænsekontrollen uden at hindre, at myndighederne i indførselsmedlemsstaten kan sikre, at de indførte varer er i overensstemmelse med den nationale sundhedslovgivnings krav, står det imidlertid fast, at dette samarbejde ikke må være til hinder for hver medlemsstats ret til at udstede og anvende sine egne bestemmelser til beskyttelse for den offentlige sundhed. Sådanne bestemmelser er forenelige med traktatens

regler, når kravene i artikel 36 er overholdt. Det skal herved bevises, at disse normer er nødvendige for en effektiv beskyttelse af de menneskers sundhed og liv, som bor i indførselsstaten, og hverken udgør et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstater.

15 Med hensyn til spørgsmålet, om reglerne i Melkbesluit er berettigede i henhold til traktatens artikel 36, fremgår det for det første af sagsakterne, at forekomsten af dyrkbare coliforme bakterier i et mejeriprodukt viser, at der er fare for forekomst af patogene mikroorganismer, hvilket følgelig er et direkte tegn på, at dette produkt udgør en reel fare for menneskers sundhed. Det må følgelig erkendes, at et krav, som har til formål at udelukke forekomsten af dyrkbare coliforme bakterier i et sådant produkt, er berettiget i henhold til traktatens artikel 36.

16 Med hensyn til det andet krav, hvorved der fastsættes et loft for ikke patogene, dyrkbare mikroorganismer, har Melkunie og Kommissionen først gjort gældende, at det på videnskabens nuværende udviklingstrin ikke er muligt at fastslå, hvilken maksimal mængde af sådanne mikroorganismer mennesket kan indtage dagligt uden alvorlig fare. De har derefter udtalt, at det først er ved en koncentration på 1 til 2 millioner af disse mikroorganismer pr. ml af det pågældende produkt, hvilket er langt stærkere end den i de omtvistede bestemmelser fastsatte koncentration på 50 000, at der kan være en fare for den menneskelige sundhed. De mener endelig, at fastsættelsen af et loft for ikke patogene mikroorganismer på et pasteuriseret produkts sidste salgsdag er overdrevent strengt, og at det er tilstrækkeligt at opstille et krav af denne art umiddelbart efter pasteuriseringsprocessen.

17 Det bemærkes for det første, at ifølge sagens akter anvender de medlemsstater, som fastsætter et loft for ikke patogene mikroorganismer, tal af samme størrelsesorden som Melkbesluit's krav om 50 000, selv om dette krav stilles på forskellige trin i handelsforløbet.

18 Når det dernæst forholder sig således, at de foreliggende oplysninger på videnskabens nuværende udviklingstrin ikke gør det muligt med sikkerhed at fastslå det nøjagtige antal ikke patogene mikroorganismer, ud over hvilket et pasteuriseret mejeriprodukt frembyder en fare for sundheden, tilkommer det medlemsstaterne i mangel af harmonisering på området at afgøre, på hvilket niveau de vil sikre beskyttelsen af menneskers sundhed og liv under hensyntagen til de frie varebevægelsers krav. Ud fra dette synspunkt må nationale bestemmelser, der har til formål at sikre, at det pågældende mejeriprodukt på forbrugstidspunktet ikke indeholder et antal kim, der kan fremkalde en fare for sundheden for visse særligt modtagelige forbrugere, anses for at være i overensstemmelse med kravene i artikel 36.

19 Ved afgørelsen af, om en bestemmelse, der fastsætter det maksimale antal af disse mikroorganismer på mejeriprodukternes sidste salgsdag og ikke på forbrugsdagen, er gyldig, må det endelig anses for lovligt, som den nederlandske regering har hævdet, at der tages hensyn til de nationale sædvaner, hvorefter sådanne varer opbevares i en vis tid af private under mindre gunstige forhold end i detailhandlernes installationer, før de forbruges. Den nationale domstol bør derfor ved bedømmelsen af den pågældende norms gyldighed tage hensyn til mikroorganismernes formeringshastighed i det tidsrum, der normalt går, fra disse varer sælges, til de forbruges.

20 Det andet spørgsmål vil derfor være at besvare således, at nationale bestemmelser:

a) hvorefter der ikke må forekomme dyrkbare coliforme bakterier i et pasteuriseret mejeriprodukt;

b) som har til formål at udelukke, at der i dette mejeriprodukt på forbrugstidspunktet findes et antal ikke patogene mikroorganismer, som kan fremkalde en fare for sundheden hos de mest modtagelige forbrugere, og som med dette formål for øje fastsætter et maksimumstal for disse mikro-

organismer på produktets sidste salgsdato afhængigt af dettes forringelse i det tidsrum, som forløber, fra produktet sælges, til det forbruges,

er i overenstemmelse med kravene i EØF-traktatens artikel 36.

Sagens omkostninger

21 De udgifter, der er afholdt af den danske regering, den nederlandske regering og Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til parterne i hovedsagen udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (femte afdeling)

vedrørende de spørgsmål, som Hoge Raad har forelagt den ved dom af 10. maj 1983, for ret:

1. **Nationale bestemmelser, som forbyder forhandling af varer, der lovligt fremstilles og forhandles i udførselslandet, fordi disse ikke opfylder de mikrobiologiske krav, der stilles i indførselsmedlemsstaten, er en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion i den i EØF-traktatens artikel 30 forudsatte betydning.**

2. **Nationale bestemmelser,**

   a) **hvorefter der ikke må forekomme dyrkbare coliforme bakterier i et pasteuriseret mejeriprodukt;**

   b) **som har til formål at forhindre, at der i dette mejeriprodukt på forbrugstidspunktet findes et antal ikke patogene mikroorganismer, der kan fremkalde en fare for sundheden hos de meste**

modtagelige forbrugere, og som med dette formål for øje fastsætter et maksimumstal for disse mikroorganismer på produktets sidste salgsdato afhængigt at dettes forringelse i det tidsrum, der forløber, fra det sælges, til det forbruges,

er i overensstemmelse med kravene i EØF-traktatens artikel 36.

Mackenzie Stuart Galmot

Due Everling Kakouris

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. juni 1984.

Justitssekretæren
efter bemyndigelse

H. A. Rühl
Ekspeditionssekretær

Y. Galmot
Formand for femte afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT P. VERLOREN VAN THEMAAT FREMSAT DEN 11. APRIL 1984 [1]

Høje Domstol.

Med de præjudicielle spørgsmål fra Hoge Raad i den foreliggende straffesag mod den virksomhed, som jeg herefter vil kalde Melkunie, får Domstolen endnu engang forelagt spørgsmålet, hvorvidt bestemmelser i den nederlandske levnedsmiddellovgivning kan komme i strid med EØF-traktatens artikler 30 og 36. Før jeg går ind på de faktiske omstændigheder, giver jeg først en oversigt over den relevante nederlandske lovgivning om mælk og mejeriprodukter, som denne sag drejer sig om.

1. Den relevante lovgivning om mælk og mejeriprodukter

Den nederlandske levnedsmiddellovgivning er hovedsagelig baseret på Warenwet (lov af 28. 12. 1935, Stb. nr. 793, som indeholder bestemmelser om

1 — Oversat fra nederlandsk.